

Sygn. akt I ACa 107/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Artur Kowalewski
Sędziowie:	SA Danuta Jezierska (spr.) SA Mirosława Gołuńska
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2014 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w C.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 19 listopada 2013 r., sygn. akt I C 229/13

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Danuta Jezierska Artur Kowalewski Mirosława Gołuńska

Sygn. Akt I ACa 107/14

UZASADNIENIE

M. K. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w C. kwoty 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku z doznany w pozwany zakładzie, wskutek zabiegów stomatologicznych, zakażeniem wirusem HCV typu C, zatajeniem informacji odnośnie wykonywanych w pozwany zakładzie zabiegów i leczenia doznanego przez powoda zakażenia.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa zarzucając, że powód zaniechał wykazania przesłanek aktualizujących odpowiedzialność Skarbu Państwa. Ponadto zaprzeczył, aby wobec powoda stosowano leczenie połączone z naruszeniem ciągłości tkanek. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł, że nie istnieje obowiązek Służby Więziennej w informowaniu osadzonych o chorobach innych współosadzonych.

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie powództwo oddalił i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za niezasadne z tego względu, że powód nie przedstawił dowodów na poparcie okoliczności stanowiących podstawę żądania. Wskazał, że powód został pouczony o obowiązkach wynikających z art. 6 k.c., a także o treści art. 207 k.p.c. i art. 217 k.p.c. oraz – wraz z doręczeniem odpowiedzi na pozew - został zobowiązany do złożenia odpowiedzi na to pismo oraz wskazania wszelkich dowodów w sprawie w terminie 7 dni pod rygorem ich pominięcia, stosownie do treści art. 207 § 6 k.p.c. Powód został też pouczony o treści art. 230 k.p.c., który przewiduje sytuację, w jakich określone fakty mogą zostać uznane za przyznane przez stronę przeciwną.

Sąd I instancji rozważył roszczenie powoda w oparciu o przepisy art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 445 k.c. i wskazał, że powód winien był udowodnić istnienie działania lub zaniechania sprawcy krzywdy niemajątkowej, zaistnienie tej krzywdy i związek przyczynowy między krzywdą a zachowaniem sprawcy. Nadto winien był wykazać winę sprawcy w razie bezprawnego działania lub zaniechania. Miał Sąd także na uwadze, że podstawę prawną żądania powoda mogły stanowić przepisy art. 446 § 4 k.c. w związku z art. 415 i nast. k.c. W takim przypadku powód winien był wykazać zaistnienie przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, którym są: szkoda, wina po stronie odpowiedzialnej oraz związek przyczynowy pomiędzy zawinionym działaniem podmiotu zobowiązanego do naprawienia szkody, a powstałą szkodą. Zaznaczył, że odpowiedzialność Skarbu Państwa została kompleksowo uregulowana w przepisach art. 417 i nast. k.c. i jego ona uzależniona od wystąpienia łącznie następujących przesłanek: niezgodnego z prawem działania lub zaniechania Skarbu Państwa, szkody, która musi być wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej oraz normalnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą, a wyżej opisanym działaniem bądź zaniechaniem. Sąd zaznaczył, że nie był zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności wskazanych w pozwie, a inicjatywa dowodowa spoczywała na powodzie.

W ocenie Sądu, zostały w sprawie spełnione przesłanki do zastosowania przepisu art. 230 k.p.c. i na tej podstawie przyjął twierdzenia pozwanego, iż: lekarz stomatolog leczył powoda tylko zachowawczo; nie były przeprowadzane wobec powoda zabiegi stomatologiczno-diagnostyczne lub leczenie, które odbywałyby się z naruszeniem ciągłości tkanek; zestaw narzędzi stomatologicznych używany podczas wizyt wykorzystywany jest tylko i wyłącznie przez jednego pacjenta, a po zakończonej pracy cały sprzęt podlega procesowi dezynfekcji i sterylizacji, której efekt końcowy jest dokumentowany w postaci testu paskowo umieszonego w poszczególnych pakietach z narzędziami stomatologicznymi oraz kontrolnych wydruków ze sterylizatora; szpital Zakładu Karnego w C. podlega okresowej kontroli przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego; powód przed dniem 14 grudnia 2011 r. nie przeprowadzał badania na obecność zakażenia wirusowym zapaleniem wątroby typu C i do zakażenia mogło dojść również kilka lat temu zwłaszcza, że posiada tatuaże. Nadto Sąd miał na względzie, że na poparcie swoich twierdzeń pozwany przedstawił dokumentację medyczną powoda, informację – procedurę postępowania w gabinecie stomatologicznym obowiązującą od dnia 1 kwietnia 2010 r., dokumenty świadczące o jej stosowaniu, książkę zdrowia powoda, które zdaniem Sądu są wiarygodne, a powód co do ich treści się nie wypowiedział. Dodatkowo organy ścigania odmówiły wszczęcia dochodzenia z uwagi na to, że powód nawet nie uprawdopodobnił, że przedstawiciele pozwanego dopuścili się względem niego czynu zabronionego, a zażalenie powoda nie zostało uwzględnione.

Zdaniem Sądu wysoce prawdopodobne jest, że powód zakaził się wirusem HCV samodzielnie np. poprzez wykonywanie tatuaży niesterylnym sprzętem, gdyż jak wynika z doświadczenia życiowego osadzeni najczęściej dokonują tatuaży w celi igłami zrobionymi z różnych przedmiotów codziennego użytku np. ze strun gitarowych, igieł do szycia itp.

Powód zaskarżył wyrok w całości zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 415 k.c. w zw. z art. 430 k.c. i art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że nie zachodzą przesłanki odpowiedzialności pozwanego za szkodę w postaci rozstroju zdrowia powoda, a co za tym idzie, że nie ma podstaw do zasądzenia dochodzonego zadośćuczynienia.

- naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 231 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego i przyznanych przez pozwanego okoliczności skutkujące przyjęciem, że nie zachodzi odpowiedzialność pozwanego, a także niestasowanie rozumowania prima facie właściwego dla charakteru zakażeń szpitalnych.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o uchylenie wyroku w całości, przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania lub zmianę wyroku poprzez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu i zasądzenie kosztów procesu.

Skarżący argumentował, że ustalone w sprawie okoliczności pozwalają na ustalenie odpowiedzialności pozwanego, albowiem w przypadku zakażeń szpitalnych niedbalstwo szpitala można przyjąć w drodze domniemania faktycznego. Dowód taki łagodzi trudności dowodowe. Pozwany, aby zwolnić się z odpowiedzialności winien powołać się na opinię biegłego, która we wnioskach wskazywałaby na istnienie kilku innych przyczyn mogących doprowadzić do powstania szkody.

Powód zarzucił, iż choć Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie kiedy mogło dojść do zakażenia, powód przechodził zabiegi szpitalne mogące doprowadzić do takiego zakażenia, to nie przeprowadził żadnego dowodu z którego wynikałoby, że do zakażenia mogło dojść w innych okolicznościach.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwany podniósł, że rozumowanie prima facie w niniejszej sprawie nie mogło zostać zastosowane, albowiem zostało przez niego wykazane za pomocą dokumentów i niezaprzeczonych twierdzeń, że do zakażenia nie mogło dojść w gabinecie stomatologicznym lub w innych miejscach, a które odpowiedzialny jest Zakład Karny w C.. Pozwany argumentował, że orzeczenie sądu może być oparte na konstrukcji domniemania faktycznego, tylko wówczas, gdy domniemanie to stanowi logiczny i zgodny z zasadami doświadczenia życiowego wniosek wynikający z prawidłowo ustalonych faktów stanowiących jego przesłanki. Fakt domniemany nie wymaga dowodzenia, natomiast dowodowi podlegają twierdzenia i fakty stanowiące podstawę faktyczną domniemania, który powód w sprawie nie wykazał, zajął bierną postawę, stąd pozwany nie był zobowiązany do dalszej inicjatywy dowodowej, w tym do przedstawiania dowodu z opinii biegłego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe w granicach zakreślonych przez strony, zgromadzone dowody ocenił według reguł wyznaczonych w art. 233 § 1 k.p.c. i na ich podstawie doszedł do trafnych wniosków nie uchybiając przy tym treści art. 231 k.p.c. Następnie Sąd ten bez naruszenia przepisów prawa materialnego prawidłowo ocenił zgłoszone żądanie zasadnie uznając, że przesłanki warunkujące jego powstanie nie zostały przez powoda wykazane, jak również nie wynikają z całokształtu ujawnionych okoliczności sprawy, w tym dokumentów przedstawionych przez stronę przeciwną.

Podkreślenia przede wszystkim wymaga, że zakres postępowania dowodowego wyznaczają z jednej strony okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, z drugiej skutecznie podjęta przez strony inicjatywa dowodowa. Sąd nie jest zobowiązany do poszukiwania dowodów na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia oraz prowadzenia postępowania dowodowego w celu ich wyjaśnienia. Ciężar dowodzenia spoczywa na tym, kto wywodzi z danej okoliczności skutki prawne (art. 6 k.c.), a obowiązek przedstawienia dowodów skierowany jest do stron (art. 232 k.p.c.). Żaden przepis nie

nakłada na sąd w postępowaniu cywilnym obowiązek dążenia do ustalenia prawny obiektywnej. Uchylenie art. 3 § 2 k.p.c. ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego (...) (Dz. U. Nr 43 z 1996 r., poz. 189) jednoznacznie wskazuje, iż wolą ustawodawcy było zwolnienie sądu z obowiązku wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Stąd też rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Możliwość dopuszczenia dowodu z urzędu ograniczona jest do sytuacji szczególnych i nie może skutkować wyłączeniem strony z obowiązku przedstawiania dowodu, a tym samym godzić w zasadę kontradiktoryjności i równości stron w procesie. Ukształtowany przez wskazaną nowelę system kontradiktoryjnego procesu wzmocnił odpowiedzialność strony za wynik procesu. Zasada kontradiktoryjności czyniąc ze stron dysponentów prowadzonego postępowania jednocześnie nakłada na sąd obowiązek wydania rozstrzygnięcia w zakresie przez nie wskazanym tj. przy uwzględnieniu twierdzeń stron i przytoczonych na ich poparcie dowodów. Dokonanie ustaleń zbieżnych z podniesionymi przez stronę twierdzeniami uzależnione jest od naprowadzenia dowodów na objęte nimi okoliczności, bądź też zaistnienia sytuacji przewidzianej w dyspozycjach przepisów art. 229 – 231 k.p.c. pozwalającej na uznanie tych twierdzeń za przyznane lub wynikające z domniemań faktycznych.

Z akt sprawy wynika, że Sąd Okręgowy miał na względzie powyższe zasady, skierował do powoda kilkakrotnie pouczenia o obowiązkach procesowych związanych z wymogiem wykazania zasadności żądania, w tym o treści przepisów dotyczących postępowania dowodowego, a następnie – mając na uwadze zakres i wynik tego postępowania - zasadnie uznał, że powód nie wykazał swoich twierdzeń o tym, że zaraził się wirusem HCV typu C w Zakładzie Karnym w C. w wyniku zaniedbań ze strony personelu tego zakładu, w szczególności podczas zabiegów w gabinecie dentystycznym. Powód natomiast nie podjął żadnej inicjatywy dowodowej w celu wykazania przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej strony pozwanej za występowanie u powoda zakażenia wirusem HCV, nie tylko nie zaoferował dowodów na poparcie swoich twierdzeń, lecz także nie wypowiedział się co do twierdzeń i dowodów strony przeciwnej mimo skierowania do niego wyraźnego zobowiązania w tym zakresie.

Niezależnie od braku aktywności powoda, w sprawie nie zostały ujawnione takie okoliczności, które pozwalałyby na wnioskowanie, iż choćby prawdopodobnym jest, że powód zaraził się wirusem w Zakładzie Karnym w C. w wyniku zdarzeń, za które odpowiedzialność ponosi pozwany. Przede wszystkim brak jest materiału, z którego wynikałoby, że do zakażenia u powoda doszło w czasie, gdy przebywał w tym zakładzie. Istotne jest również to, iż żaden dowód nie wskazuje na to, aby we wskazanym czasie powód był poddawany zabiegom, które niosły ze sobą ryzyko zakażenia. Powód twierdził, że przebył zabiegi połączone z naruszeniem ciągłości tkanek, jednakże jego dokumentacja medyczna przedstawiona przez stronę pozwaną okoliczności tej nie potwierdza, a nadto pozwany wyraźnie jej zaprzeczył, a powód nie zajął stanowiska wobec twierdzeń i argumentów strony pozwanej. Brak jest również materiału, który pozwalałby uznać, że w placówkach medycznych, z których powód korzystał podczas izolacji w C., dochodziło do naruszenia obowiązków związanych ze sterylizacją narzędzi, natomiast okresowe kontrole Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego nie wykazały nieprawidłowości.

Z powyższych względów nie sposób uznać, że zaistniały podstawy do zastosowania art. 231 k.p.c. w kierunku postulowanym w apelacji. Sąd Apelacyjny miał na uwadze specyfikę sprawy wynikającą z podstawy faktycznej żądania i związane z nią trudności dowodowe. Ponieważ niejednokrotnie niemożliwe jest ustalenie konkretnego zdarzenia, które stało się bezpośrednią przyczyną zakażenia, judykatura opowiada się za możliwością dokonywania ustaleń na podstawie dowodów pośrednich, w drodze domniemań faktycznych w oparciu o art. 231 k.p.c. i przyjęcie, że do zakażenia doszło w określonej sytuacji, jeśli okoliczność ta jest wysoce prawdopodobna w świetle pozostałych, ustalonych według ogólnych reguł dowodowych, okoliczności. Dowody pośrednie winny dotyczyć w szczególności miejsca powstania zakażenia, czasu powstania zakażenia, realizacji przez personel placówki medycznej obowiązków sanitarnych, zależności między rodzajem ewentualnych naruszeń a możliwością wystąpienia zakażenia. W rozpatrywanej sprawie dowody na okoliczności pośrednie, które mogłyby stanowić podstawę do wnioskowania, że personel Zakładu karnego w C. poprzez swoje działanie lub zaniechanie mógł wywołać zakażenie u powoda wirusem HCV, nie zostały przedstawione, nie wynikają one także z okoliczności niespornych, czy przyznanych twierdzeń.

Z tego względu całkowicie bezpodstawny jest podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 231 k.p.c., skoro nie zostały udowodnione fakty mogące stanowić podstawę domniemania faktycznego, że do zakażenia doszło w Zakładzie Karnym w C. w wyniku niedopełnienia obowiązków przez jego personel. Trzeba w tym miejscu podkreślić, iż specyfika niniejszej sprawy nie pozwala na przyjęcie, że ciężar dowodu został przerzucony na stronę przeciwną i to ona, chcąc zwolnić się od odpowiedzialności powinna przedstawić dowody wykluczające związek między działaniem lub zaniechaniem personelu zakładu a zakażeniem powoda. Złagodzenie obowiązku dowodowego w zakresie wyżej wskazanym, nie zwalnia powoda z powinności wykazania faktów mogących stanowić podstawę wniosku w oparciu o art. 231 k.p.c. Dopiero w razie spełnienia tego obowiązku, po stronie pozwanej powstaje konieczność naprowadzenia dowodów przeciwnych, dla przykładu zaoferowania dowodu z opinii biegłego, z którego wynikałoby, że wysoce prawdopodobne jest inne źródło zakażenia. W danym przypadku wynik postępowania nie wymagał od pozwanego podjęcia szerszej inicjatywy dowodowej, niż to uczynił, w tym zgłaszania dowodu z opinii biegłego.

Mając na względzie powyższe uwagi, za oczywiście chybiony należy uznać także zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i dokonania ustaleń faktycznych sprzecznych z treścią zebranych dowodów. Odmienne, niż podnosi to skarżący, Sąd I instancji wyprowadził logiczne wnioski, które wprost wynikały z zaoferowanego przez strony materiału dowodowego i przyjął fakty zgodnie z jego treścią.

Ponadto, wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy miał na względzie, iż zostały ujawnione okoliczności wskazujące na to, że wystąpiło inne hipotetyczne źródło zakażenia, o czym świadczy posiadanie przez powoda tatuaży, których wykonanie mogło nastąpić w niesterylnych warunkach sprzyjających zakażeniu wirusem HCV. Powód co do tej okoliczności również się nie wypowiedział, co na podstawie art. 230 k.p.c. uzasadniało przyjęcie jej za przyznaną.

W konsekwencji powyższego, skoro postępowanie dowodowe nie potwierdziło okoliczności faktycznych stanowiących podstawę żądania, zasadnie Sąd Okręgowy powództwo oddalił. Podniesione w tej sytuacji zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. 415 k.c. w zw. z art. 430 k.c. i art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. jawią się jako oczywiście chybione. Z lektury uzasadnienia wyroku wynika, że Sąd Okręgowy wyartykułował przesłanki odpowiedzialności pozwanego, wynikające z powyższych przepisów, nie dopuszczając się w tym zakresie uchybień. Argumentów tego rodzaju zresztą powód nie podnosi. Zarzut naruszenia prawa materialnego skarżący wywodził z nieprawidłowych – jego zdaniem – ustaleń faktycznych, podczas gdy – jak wyżej wskazano – postępowanie dowodowe nie wykazało, że zachodzą przesłanki odpowiedzialności pozwanego za szkodę w postaci rozstroju zdrowia powoda, a tym samym brak było podstaw do zasądzenia dochodzonego świadczenia.

Z powyższych przyczyn na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny apelację powoda oddalił w całości i w konsekwencji tego rozstrzygnięcia, stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i 99 k.p.c. obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej, których wysokość w stawce minimalnej została ustalona zgodnie z § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 461).

Danuta Jezierska Artur Kowalewski Mirosława Gołuńska